

Rīgas Franču licejs atgriezies vēsturiskajā ēkā

ARHĪTA LŪSE
FOTO: RDID ARHĪVS,
LAPDARĪJĀ VIZUALIZĀCIJAS: OTO ŪZOLS

Objekta nosaukums Ēkas Krišjāņa Valdemāra ielā 48, Rīgā, atjaunošanas darbi Rīgas Franču liceja izvietojšanai.
Adrese Krišjāņa Valdemāra iela 48, Rīga. **Pasūtītājs** Rīgas domes Īpašumu departaments. **Projekta autors** «Lūsis V»; Rīgas domes Īpašumu departaments. **Būvnieks** PS «RERE Būve 1». Būvuzraugi «Rīgas serviss».
Apakšuzņēmēji «RERE MEISTARI», «VAKO APDARE», «BŪVE VxV», «AMBERVILLA», «REATON LTD», «PROFFLOOR», «JP GRĪDAS», «RRC SERVISS», «VIDRIŽU ATVARI», «M.S. AQUA», «MODULS ENGINEERING», «ARBO WINDOWS», «WOODART.LV», «VIRA PRO», «ELAKS», «BALTIC CONSTRUCTION COMPANI (BCC)», «LATVIJAS LIFTS-ŠINDLERS», «BINDERS». Materiālu zīmoli Caparol, Modulys, Ceresit, Weber, Bostik, FORBO, Ceramika Paradyz, Lasselsberger, s.r.o.»

Bijušā Franču liceja un Franču institūta ēka Krišjāņa Valdemāra ielā 48 ir būvēta 1930. gadā saskaņā ar arhitekta I. Blankenburga projektu. Ēka celta par Rīgas domes, Latvijas valdības un Francijas valdības līdzekļiem un līdz 30. gadu beigām bija Latviešu–franču tuvināšanās biedrības īpašums. Padomju laikā līdz 1951. gadam ēka tika izvietota Rīgas Anrī Barbisa 11. vidusskola, sākot no 70. gadiem – LVU Ģeogrāfijas fakultāte, vēlāk LU Ķīmijas fakultāte. Pēc ēkas nesenās pārbūves tika radīta ergonomiska mācību vide, ieviešot inovatīvus informācijas un komunikācijas tehnoloģiju risinājumus, ierīkojot jaunus dabaszinātņu

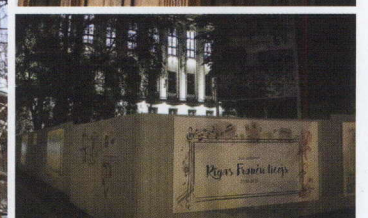
un matemātikas kabinetus un izbūvējot jaunu sporta infrastruktūru. Kopumā tika atjaunota 5355 kvadrātmētru liela platība, kurā tika izveidota 31 mācību klase, garderobe 600 audzēkņiem, ēdamzāle ar 274 vietām, aktu zāle ar 209 sēdvietām, konferenču zāle, atsevišķas telpas sporta nodarbībām un skolas administrācijai. Visās telpās uzstādīts skolai nepieciešamais aprīkojums un mēbeles. Mācības audzēkņi sāka jau 1. septembrī.

PJOTRS OVŠJAŅNIKOVS, «RERE BŪVE 1» PROJEKTU VADĪTĀJS:

«Pirms rekonstrukcijas ēkā bija izvietotas LU Ķīmijas fakultātes telpas, kas vienu gadu pat stāvēja pilnībā tukšas, gaidot pārbūves projekta realizācijas sākumu. Remonts telpās nebija veikts vismaz 20 gadus, komunikācijas bija saglabājušās gan no padomju laika, gan ēkas būvniecības sākuma. Lai sāktu ēkas pārbūvi, vispirms bija jāveic plaši demontāžas darbi, kuru laikā tika nojaukts viss tālākai funkcionēšanai nederīgais – līdz pat iepriekšējā apšuvuma un citu apdares materiālu noņemšanai. Iekš-telpas ēkā faktiski tiek būvētas pilnībā no

jauna. Grūtības sagādāja moderno komunikāciju ierīcība, jo griestu augstums telpās ir 4 m, tikpat augsti ir arī logi. Radās sarežģījumi ar komunikāciju izbūvi, jo faktiski nebija brīvas telpas to montāžai, rēķinoties, ka pārbūves procesa laikā bija jāsauglabā ēkas vēsturiskais šarms un funkcionalitāte. Vēsturiskās ēkās ir apgrūtināti instalēt jaunas tehnoloģiskās iekārtas, lai tās nebojātu kopējo interjera raksturu. Vērsāmies pēc padoma pie arhitektiem, un tika piemeklēts speciāls risinājums klašu telpām – saliņas griestu saliņas, aiz kurām daļēji tiek paslēptas komunikācijas. Arī gaitēnos izbūvētas griestu saliņas, kas izveidotas no speciāla akustiskā materiāla, īpaši piemeklēta šim objektam. Materiāls pilnībā absorbē atbalsi, līdz ar to izpildīts uzdevums gaitēnos uzlabot akustiku. Tagad ir ļoti patīkami atrasties gaitēnos, jo valda akustiskais komforts. Akustiskais komforts ir arī klašu telpās, par ko vislabāk pārliecināties, ja telpa ir piepildīta ar skaļi runājošiem skolēniem.

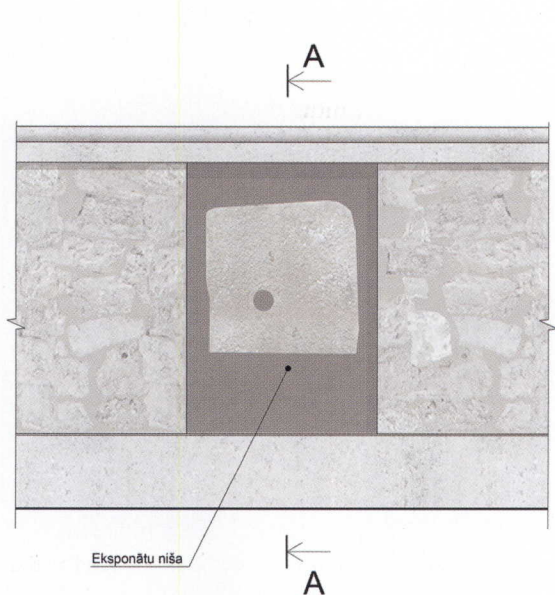
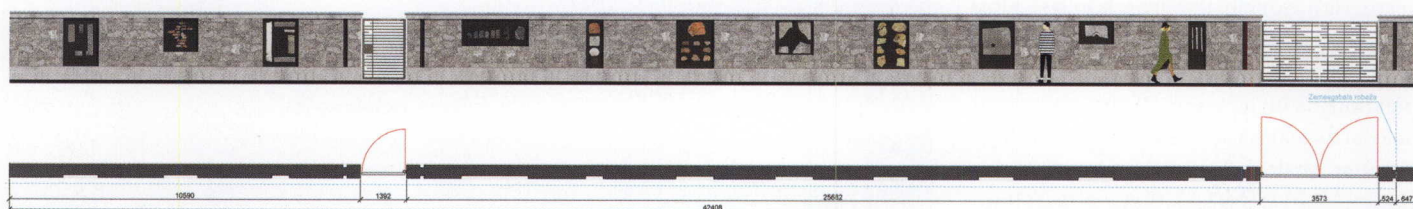
Pārbūves gaitā mums bija būtiski saglabāt ēkā vēsturisko stilu, cik vien tas iespējams. Piemēram, atjaunotas un restaurētas visas oriģinālās vēsturiskās durvis, bet tās, kuras bija zudušas vai bija tapušas padomju laikā, tika izgatavotas no jauna kā vēsturisko durvju precīzas kopijas. Ēkas pirmajā stāvā ieejas hallē un kāpņu telpā ir saglabāties oriģinālais flīzējums – tas ir rūpīgi notīrīts un atjaunots. Citos stāvos koplietošanas telpās esam ieklājuši jaunu flīzējumu ar analoģisku rakstu kā vēsturiskajām flīzēm, klašu telpās ieklāts akustiskais linoļejs, lai uzlabotu telpu akustiku. Ēka ir ieguvusi jaunus koka logus, jo liela daļa no esošajiem nebija atjaunojami un neatbilda mūsdienu energoefektivitātes prasībām. Daži logi tika saglabāti un atjaunoti. Jauno logu ritojums ir analoģisks oriģinālo logu ritojumam, jaunie logi ir kvalitatīvi un atbilst ēkas raksturam, to forma un tonis ir saskaņots ar Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldi. Logi ir verami.

Klašu telpas ir lielas, aptuveni 40–50 m², ar augstiem griestiem, tās aprīkotas ar modernajām interaktīvajām tehnoloģijām un ergonomiskiem soliem skolēniem. Jaunie, gaišie sienu toņi piemeklēti tādi, lai būtu saskaņīgi ar ēkas vēsturisko raksturu. Telpas aprīkotas ar jaunu ventilācijas sistēmu, kas būs regulējama atbilstoši situācijai.

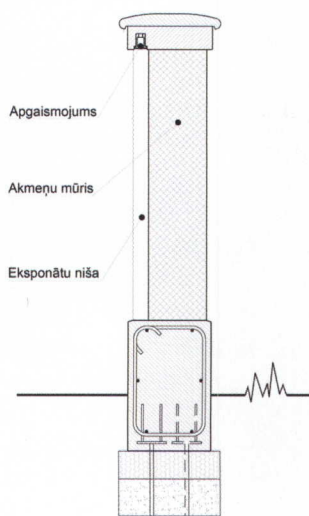
Ēkas fasādes daļā noņemts iepriekšējais bojātais apmetums, novērsti defekti, pēc tam fasāde tika no jauna apmesta un

A-A
Griezums caur eksponātu nišu

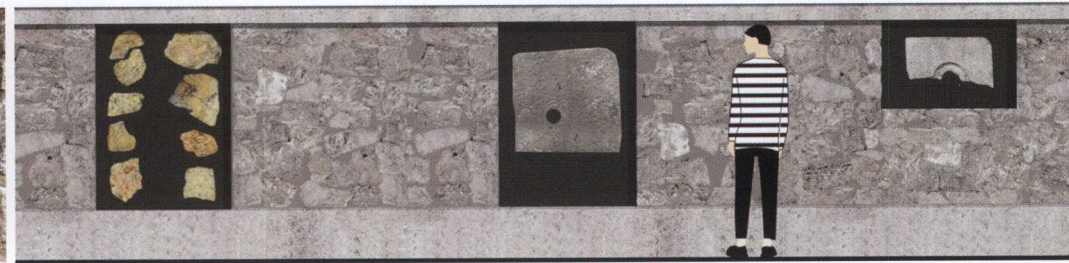
krāsota. Jumts ieguvis jaunu skārda valcprofila segumu, nosiltināti bēniņu pārsegumi, bēniņos ierīkota ventilācija.

Ēka ieguvusi arī pārdomātu fasādes izgaismošanas sistēmu, kā arī Rīgas ģerboni.

Strādājot vēsturiskā ēkā, katra diena ir papildīta ar izaicinājumiem, jo nav zināms, kas kuro reizi atklāsies, apsekojot vēsturiskās konstrukcijas, un kā būs jāreaģē uz reālo situāciju. Projekta izstrādes gaitā nav bijis iespējams izpētīt katru stūrīti, to mēs varam izdarīt tikai uz vietas būvniecības laikā. Tāpēc ēkas pārbūves laikā nākas meklēt optimālus risinājumus problēmsituācijām.»

LAPIDĀRIJS¹
PĒTERIS DRUĶIS, «RERE GRUPA»:
«Franču liceja ēkas mūra žogā ir izveidots akmens artefaktu kopums – lapidārijs. Artefakti ir dažādi vēsturisko mūra būvju

elementi, kuru izcelsme meklējama visā Latvijā, taču lielākā daļa no tiem atrasti Rīgā, Doma laukumā. Galvenokārt tie ir būvelementi no ēkām, kas tapušas 14.-16. gadsimtā. Mūsu uzdevums bija atjaunot šos artefaktus un izstādīt, lai padarītu pieejamus publiskai apskatei. Lapidārijs veidojies kā stāsts par vēsturiskajiem būvelementiem. Idejas un koncepta autors ir arhitekts Pēteris Blūms, mans uzdevums kā inženierim bija nodrošināt tehnisko risinājumu izstrādi un to realizāciju, lai mūra žogs būtu pietiekami izturīgs un stabils, atbilstošs arhitekta iecerei. Mūrētais žogs tapa uz betona pamatiem, 2 m augstumā un 36 m garumā. Tajā iestrādāti artefakti – vēsturiskie būvelementi, kuru izmērs ir no 20–50 cm līdz pat vairākiem

metriem. Savukārt uz pagalma pusi žogs veidots kā izglītojoša izstāde par Latvijā pieejamiem minerāliem – žogā iestrādāti visi Latvijā sastopamie minerāli.»

PĒTERIS BLŪMS, «KONVENTS» ARHITEKTS:

«Jauktu akmeņu mūra žogam, kas ēkas teritoriju līdz šim norobežoja gar A. Briāna ielu, nav atrodams vēsturiskais projekts. Iespējams, tas ir vecāks par Franču liceja ēku – šāda iespējamība pastāv pēc ēkas vēsturisko projektu komplekta analīzes. Kolēģis no «RERE Būve 1» restaurators Roberts Vecums-Veco lūdza novērtēt žoga kultūrvēsturisko nozīmību un tā vērtības un atzinības gadījumā piedāvāt ideju par jaunu, videi piemērotu un unikālu dizainu,

saglabājot tā substances materiālo būtību un nemainītus galvenos gabarītus.

SIA «Konvents» izstrādāja un piedāvāja oriģinālu ideju, kura būtībā ir šī žoga neapzināto kultūrvēsturisko vērtību analīze, izvērtēšana un artefaktu eksponētas kolekcijas izveidošana.

Žogs celts, par galveno būvmateriālu izmantojot dabas akmeņus (vairāku veidu gliemeždolomīti, smilšakmeņi, sārtie, dzeltenīgie un pelēkie dolomīti, granīts u.c.) un nelielā īpatnībā – vēsturisku būvju un objektu sastāvdaļu akmens fragmentus. Senākā atpazītā detaļa ir viduslaiku hipokausta krāsns 1/2 plāksne ar izplūdes atveri, kas varētu būt attiecināma uz 14.-16. gadsimtu. Identificēti kolonnu, pakāpienu, akmens plākšņu, portālu u.c. fragmenti,

kopumā to ir vairāk par 20. Ar lielu ticamības pakāpi var pieļaut, ka daļa izmantoto akmeņu atvesti no Vecrīgas, kur būves laikā (20. gs. 2. cet.) notika plaši vēsturisko ēku demontāžas darbi.

Vēsturiski žogi Rīgas vēsturiskajā centrā, kuros būtu izmantoti šādi vēsturiski artefakti, nav pilnībā apzināti. Pēc ievāktās nepilnīgās informācijas secināts, ka zināmie šāda veida žogi ir:

- atbalstmūris – saglabājies uz K. Valdemāra un Bruņinieku ielas stūra (pret Valdemāra ielu) ar Rīgas mūra nocietinājumu akmeņiem;

- Rīgas pils dārza žoga posms pret Pils laukumu, bet tas paversts pret dārza teritoriju un pieejams apskatei tikai tā apmeklētājiem – ar gliemeždolomīta akmens fragmentiem;

- no ielu bruģa veidotos labiekārtojuma atbalsta mūros pie Sv. Pētera baznīcas – ar Vecrīgas kara laikā sagrauto ēku fragmentiem.

Visu minēto analogu vienojošā īpatnība ir iecere, ka šos vēstures fragmentus izmanto par būvmateriālu, nekādā veidā neizceļot, neuzsverot to vēsturisko izcelsmi, vērtību un nozīmi.

Žoga būve veikta uz sekliem pamatiem ar vāju nestspēju, tas mūrēts kā čaulmūris.

Laika gaitā mūra serdes java ir pilnībā erodējusi, tiešā žoga tuvumā augošie pašsējas koki to ir izkustinājuši un izspieduši.

Tā kā mūris bija slikti saglabājies, Franču liceja ēkas renovācijas darbu projekta ietvaros tika izstrādāts jauna žoga projekts, kas paredzēja esošo mūra konstrukciju neatgriezeniski demontēt un utilizēt.

Idejas filozofija: ap mums neatkarīgi no mūsu gribas eksistē daudz vērtīgu lietu un parādību, pie kurām esam pieraduši kā pie dabiskiem pilsētvides līdzgaitniekiem. Novecojoši, nekopti un nenovērtēti tie zaudē savu publiskās un humānās vērtības potenciālu. Ievēroti, novērtēti un harmoniski integrēti mūsdienu pilsētvides dizainā, tie kļūst par mūsu identitātes īpašajiem punktiem. Tas pats var būt attiecināms uz cilvēkiem starp mums, norisēm mūsu sabiedrībā.

Dizaina koncepts balstīts uz ideju par ikdienišķu vērtību atklāšanu, pārvērtēšanu un jaunas publiskās un humānās vērtības radīšanu no lietām (akmeņiem), kam tūkstošiem rīdzinieku ikdienā gājuši, braukuši garām vairāku paaudžu garumā.

Koncepcija šos nepazaudētos akmeņus deklarē par Rīgas vēstures fragmentiem, un tie, integrēti tiem speciāli radītā dizaina vidē, kļūst par pirmo šāda veida publiskās telpas vēsturisko artefaktu lapidāriju Rīgā, Latvijā,

iespējams, Baltijas jūras telpā. Tas būtiski ietekmēs šīs ielu telpas kultūrvēsturisko prestižu, būs jauns apmeklējumu objekts.

Žoga forma un veidols saglabājuši sākotnējo ieceri – vienlaidu sienu 2 m augstumā ar ielas un pagalma plaknēs eksponētiem dažāda izmēra akmeņiem. Mūsu koncepcija paredzēja vērtīgākos akmeņus un akmens artefaktus grupēt un eksponēt īpašā veidā. Artefaktus bija paredzēts izvietot distancēti, blīvi mūrētu, tonāli un formāli atlasītu dabas akmeņu ietvaros uz tumši pigmentēta apmetuma fona. Lai tos labāk izceltu uz plakano dabas akmeņu fona, ekspozīcijas nišu plaknes ir par 5–7 cm iedziļinātas attiecībā pret fona akmeņu plaknēm. Žoga pamatni veido tonēta, atveidņota, fakturēta betona virspamati, bet augšdaļu noslēdz noapaļotas formas tonēta, formēta betona cepure.

Lai izceltu žoga vērtību tumšajā laikā, ekspozīcijas zonas nedaudz piegaismotas.

Apmetumam, virsmām, šuvēm un eksponētiem betona elementiem lietoja javas sastāvus ar celtniecības minerālo pigmentu piedevām.» **LB**

1 Lapidārijs – vēsturisku, cilvēka apstrādātu akmens arhitektūras detaļu, skulpturālu veidojumu, to fragmentu eksponēts apkopojums, kolekcija.